

Nr 55.

Av herr **E. A. Nilson** i Örebro, om *indragning av militärövningarna vid de allmänna läroverken.*

Vid de högre allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och vid de tekniska elementarskolorna förekomma militärövningar. Uppslaget till dessa övningar gavs av Rikets Ständer år 1860. Skälet härför var att en mera utbredd färdighet i vapenkonst och andra militära övningar skulle till gagn i en framtid för fäderneslandets försvar kunna genom undervisning i skolorna bibringas det uppväxande släktet. Nädigt cirkulär i ärendet utfärdades första gången 9 januari 1863.

Meningarna beträffande dessa övningars lämplighet hava så gott som ständigt varit mycket skiftande. Det framgår bland annat därav, att rektorn vid Härnösands folkskoleseminarium i skrivelse den 1 december 1897 till Härnösands domkapitel på anförda skäl hemställde, att folkskoleseminarierna bleve helt och hållet befriade från skyldigheten att anställa militärövningar med sina elever. Domkapitlet hörde rektorerna m. fl. vid de allmänna läroverken inom stiftet och underställde ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Kungl. Maj:t infortrade yttrande i ärendet från domkapitlet i övriga stift samt från direktionerna över Stockholms stads undervisningsverk och nya elementarskolan i Stockholm, med åläggande för dem att i ärendet höra läroverkskollegierna vid dem underlydande högre allmänna läroverk och folkskoleseminarier med manliga elever. 5 domkapitel och 2 läroverksdirektioner samt 10 läroverkskollegier förordade övningarnas bibehållande, men 7 domkapitel och 23 läroverkskollegier förordade deras avskaffande eller väsentliga inskränkande i vad anginge de högre allmänna läroverken. Beträffande folkskoleseminarierna uttalade sig 2 domkapitel och 2 kollegier

för deras bibehållande, men 4 domkapitel och 4 kollegier för deras avskaffande.

Både de, som förordade militärövningarnas bibehållande, och de, som förordade deras avskaffande, vitsordade enstämmigt, att övningarna inverkade störande på undervisningen.

Chefen för generalstaben, vilkens yttrande över ärendet infordrades, hemställde, att domkapitlets i Härnösand underdåniga ansökan »icke måtte för närvarande till någon Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda». Bemälda chef anförde i sitt yttrande, att den främsta uppgiften, de militära övningarna i skolorna avsåge att fylla, vore att förbereda utbildningen av reservunderbefäl.

En viss förändring i de militärövningar, varom här är fråga, genomfördes år 1902, sedan riksdagen år 1901 anvisat medel till ny anordning av militärövningarna vid de högre allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och de tekniska elementarskolorna.

År 1908 äskade Kungl. Maj:t av riksdagen ökade medel för militärövningarnas bedrivande efter ett föreslaget nytt program. I anledning av detta Kungl. Maj:ts förslag väcktes inom andra kammaren motion om ifrågavarande militärövningars avskaffande. Statsutskottet avstyrkte såväl regeringsförslaget som den i ämnet väckta motionen, och fattades riksdagens beslut i överensstämmelse därmed, vad regeringsförslaget angår efter skedd gemensam omröstning.

Förändrade förhållanden hava emellertid nu inträtt. 1914 års värnpliktslag ställer den studerande manliga ungdomen i ett alldeles särskilt läge. Den är numera underkastad en så väsentligt längre militär utbildningstid än den övriga manliga vapenföra ungdomen, att det skäl för vapenövningarnas bibehållande vid de bildningsanstalter, varom nu är fråga, som chefen för generalstaben på sin tid ansåg vara det främsta för deras bibehållande, numera förlorat sin betydelse. Därmed har även det skäl, som var det förnämsta för statsutskottet och riksdagen år 1908, för den då i denna fråga intagna ståndpunkten, likaledes förlorat sitt värde. Ur militär synpunkt kan för övrigt det resultat, som uppnås genom dessa övningar, ingalunda anses motsvara därmed förbundna uppoffringar. Det framgår bland annat därav, att *alla* studenter och med dem i värnpliktshänseende likställda få som värnpliktiga börja sin militära utbildning på alldeles samma sätt, oavsett om de som skolynglingar deltagit i skolans militärövningar eller ej. För deras militära utbildning utgör alltså skolans militärövningar icke något betydelsefullare

tillskott. Att de däremot utgöra ett avsevärt hinder för studiernas ändamålsenliga bedrivande, är redan visat genom de uttalanden, som på sin tid gjordes av vederbörande lärarekollegier och som ännu äga giltighet.

De kostnader, som dessa övningar draga, utgöra tillsammans 71,500 kr., om jag räknat rätt, nämligen 58,000 kr. till de högre allmänna läroverken, 8,500 kr. till folkskoleseminarierna och 5,000 kr. till de tekniska elementarskolorna. Utan varje tvivel kunna de medlen under nuvarande tid bättre användas.

I anledning av det anförda, får jag härmed vördsamt hemställa,

att riksdagen må besluta att i och för indragning av militärövningarna vid de allmänna läroverken från och med år 1918 minska reservationsanslaget under åttonde huvudtiteln till de allmänna läroverken med 58,000 kronor.

Stockholm den 24 januari 1917.

E. A. Nilson.
